Verslaving

L. Hanck, verslavingsarts KNMG, Jellinek

HOVUMC 06 augustus 2020

Onderdeel van Arkin

(potentiële) belangenverstrengeling	Zie hieronder
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Bedrijfsnamen
• Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk …	•Indivior, camurus

CV

- Verslavingsarts KNMG, Jellinek
- Praktijkopleider verslavingsartsen, Arkin
- Gastdocent en stageopleider Huisartsopleiding VUMC

Inhoud

- Neurobiologie van verslaving
- Behandeling
- Stigma
- Getallen
- Diagnostiek
- Gebruikswijzen
- Hulp waar geen verwijzing voor nodig is

SINAI CENTRUM
PuntP
Jellinek
Spoedeisende Psychiatrie
mentrum
Arkin basis GGZ
Inforsa
Roads
Arkin Jeugd & Gezin
novarum
npi

Arkin

Alkmaar
Hoorn
Slagharen
Kampen
Hardenberg
Zwolle
Ommen
Lelystad
Beverwijk
IJmuiden
Biddinghuizen
Haarlem
Raalte
Hellendoorn
Almere
Harderwijk
Epe
Emst
Rijssen
Ermelo
Deventer
Lisse
Apeldoorn
Leiden
Amersfoort
Zutphen
Lochem
Alphen aan
den Rijn
Den Haag
Ede
Dieren
Delft
Gouda
Nieuwegein
Arnhem
Wageningen
Doetinchem
Duiven
Rotterdam
Aalten
Brielle
Tiel
Waal
Spijkenisse
Gorinchem
Emmerik
Bocholt
Dordrecht
Nijmegen
Kleef
Nationaal Park
Oss

Beloning
Positieve
bekrachtiging
Cue-reaktiviteit

Gewoonte vorming

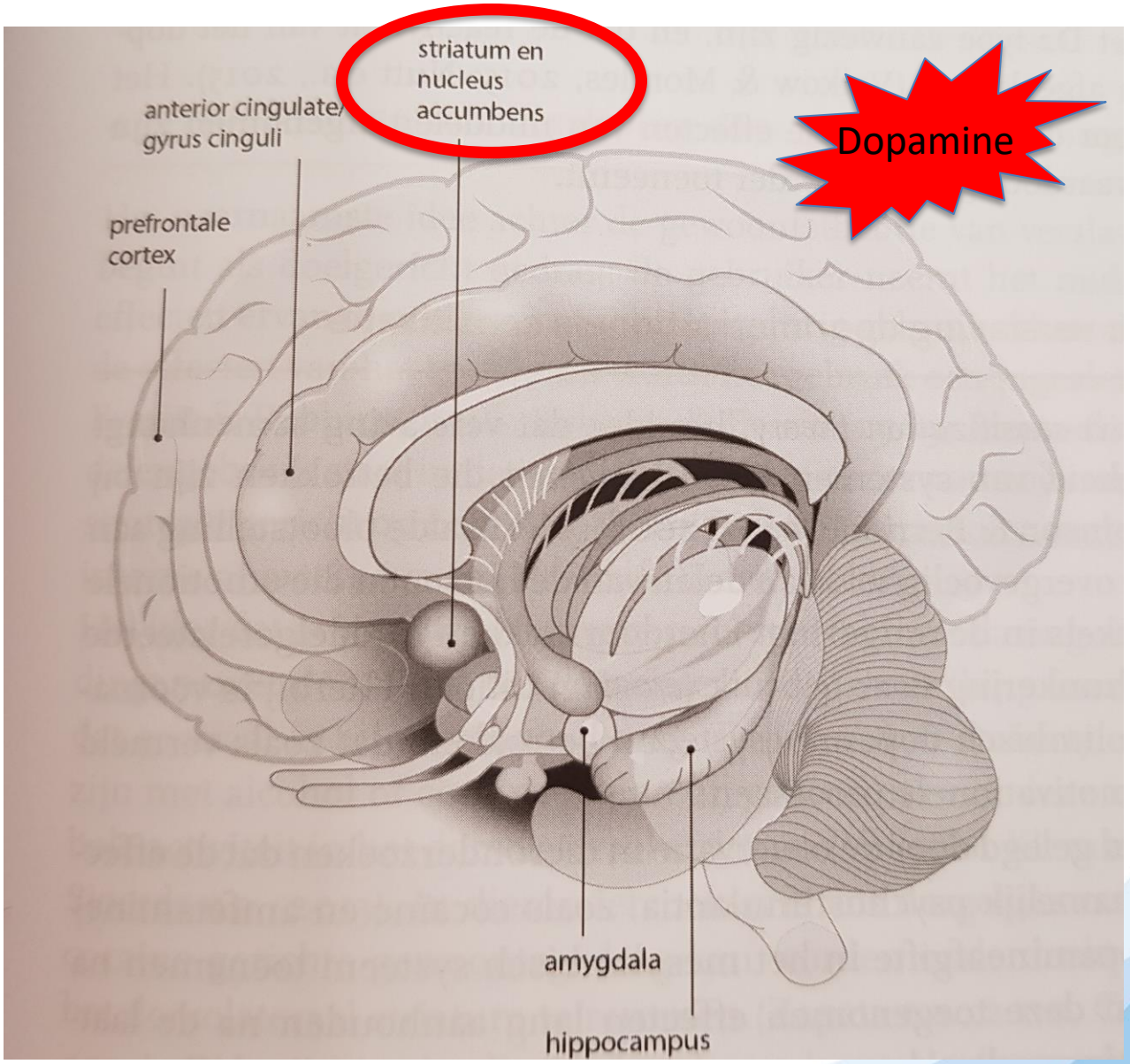

Handboek verslaving tweede druk H6 Neurobiologie van verslaving

Executieve functies
Emotieregulatie
Leren en aansturen

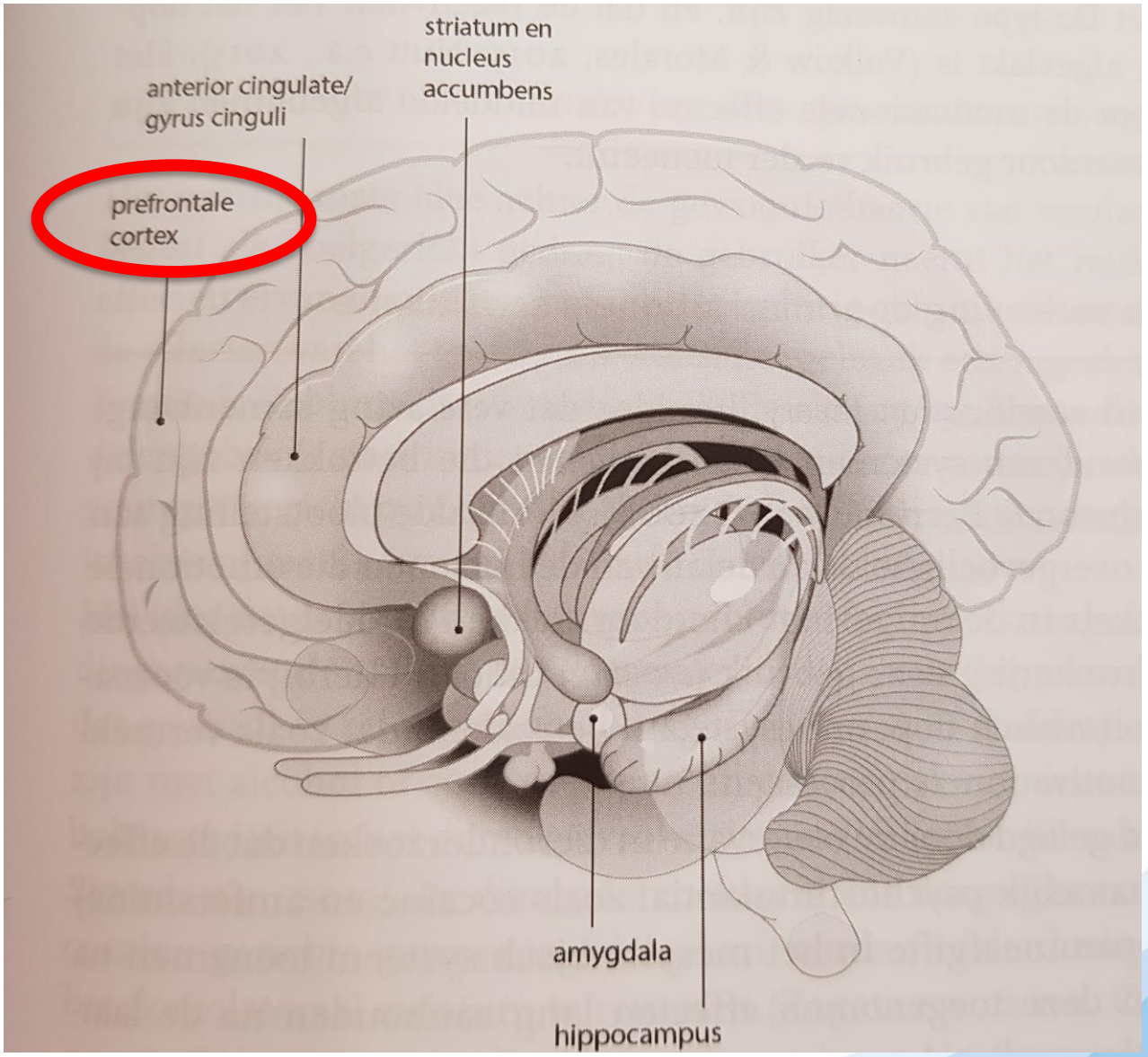

Handboek verslaving tweede druk H6 Neurobiologie van verslaving

Conflict monitoring
Foutmonitoring

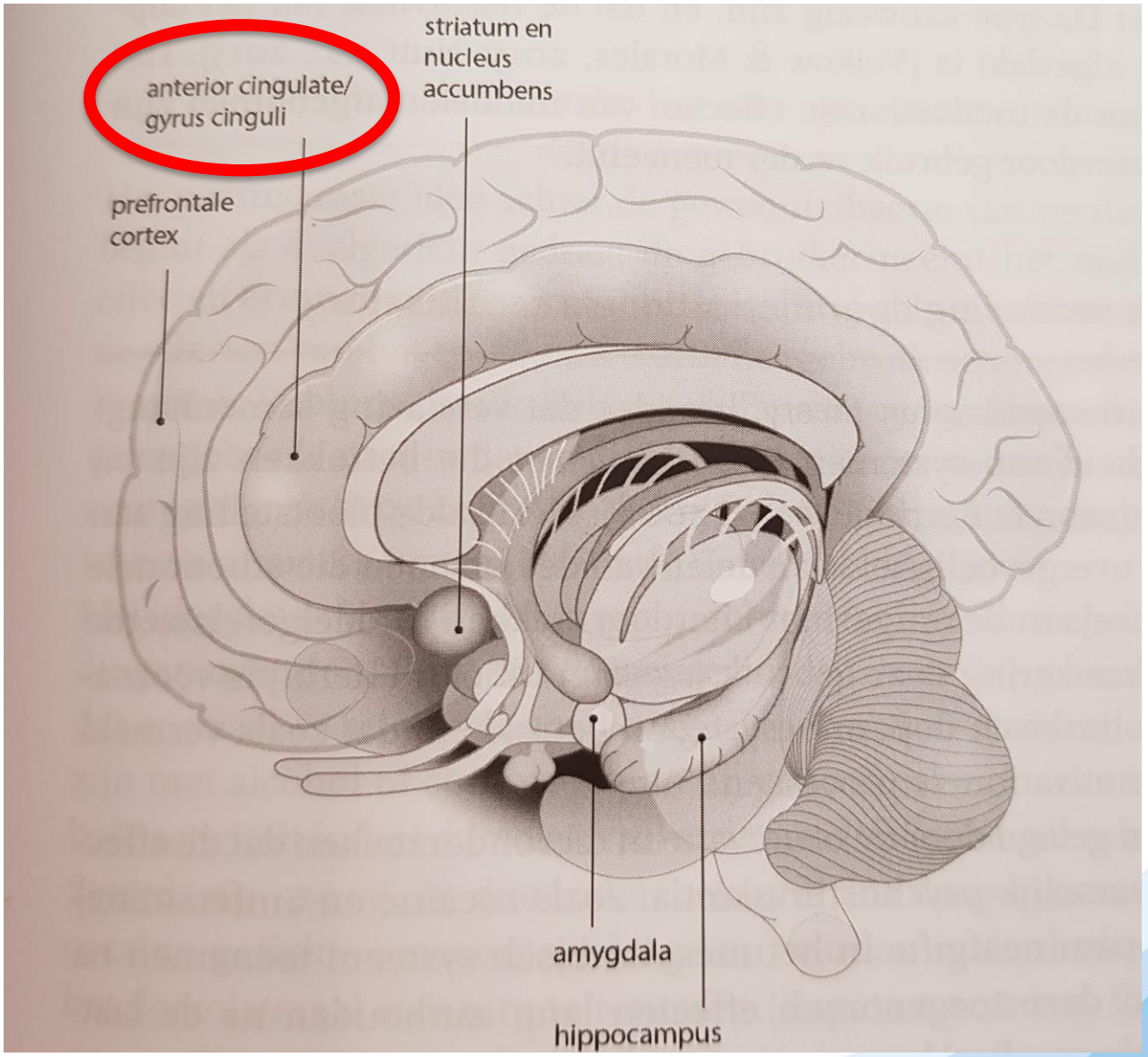

Handboek verslaving tweede druk H6 Neurobiologie van verslaving

Stress
Angst
Negatieve
bekrachtiging

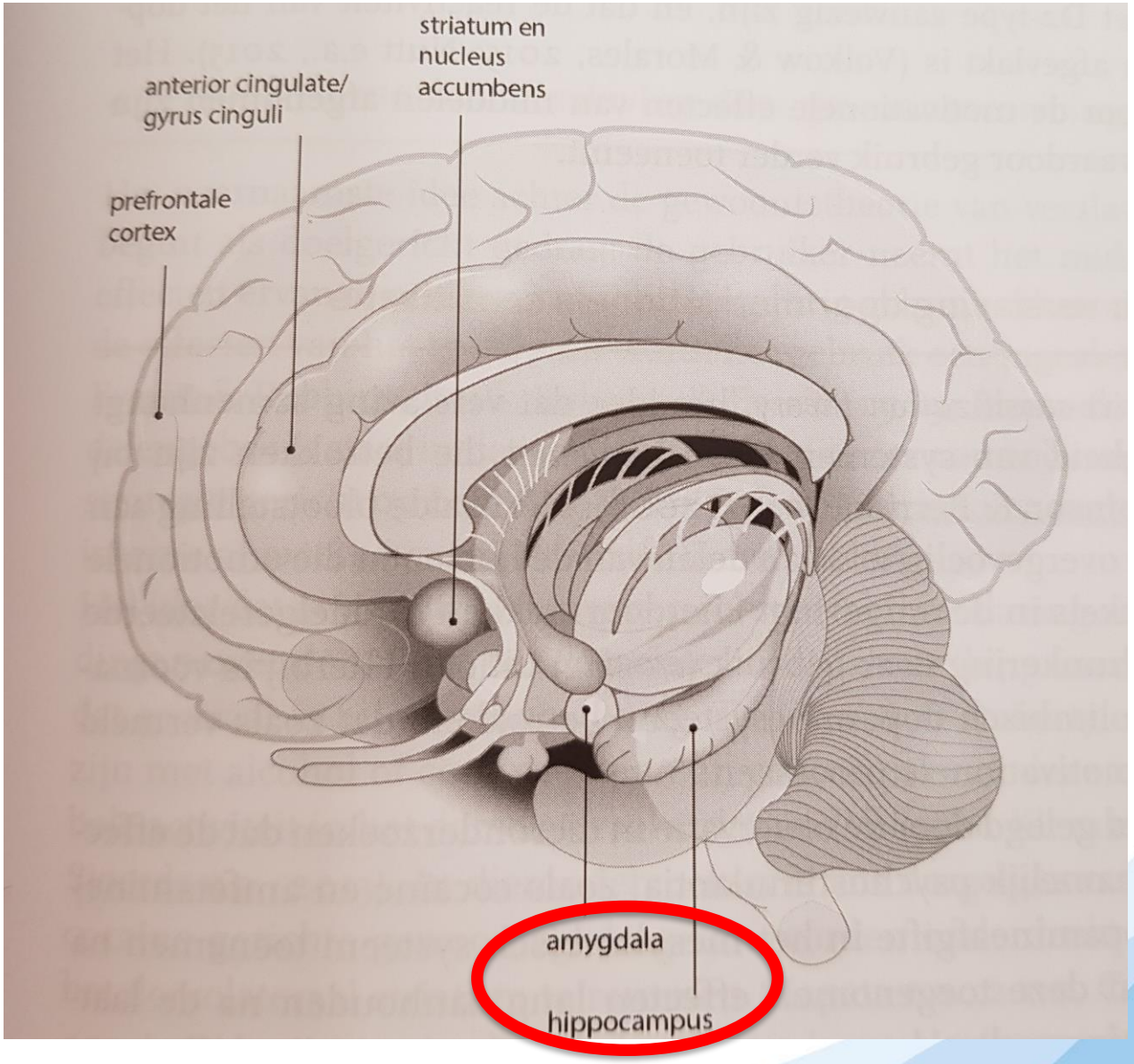

Handboek verslaving tweede druk H6 Neurobiologie van verslaving

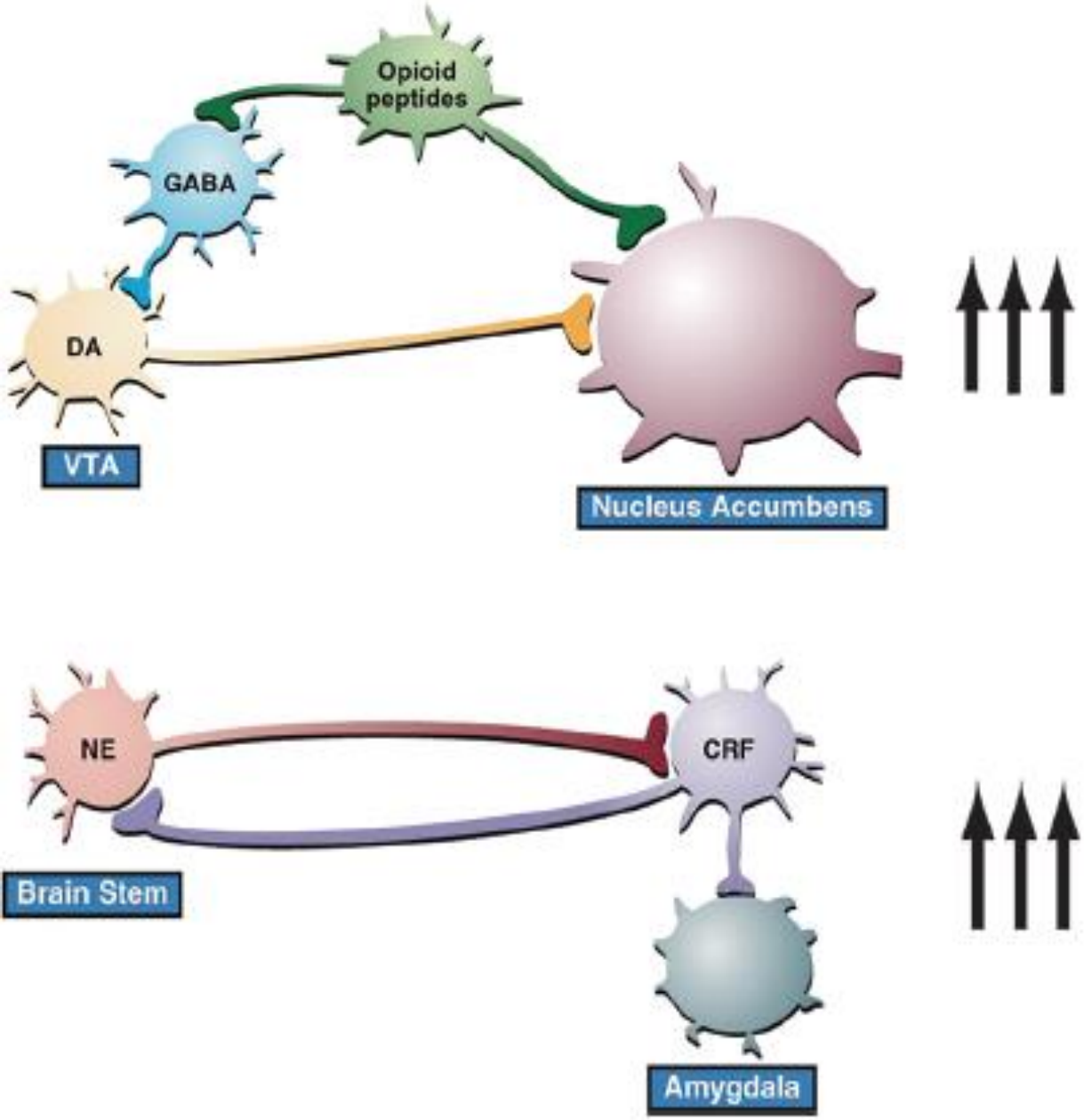

Positieve Bekrachtiging

↓

Negatieve Bekrachtiging

Koob GF, Le Moal M. Addiction and the brain antireward system. *Annu Rev Psychol.* 2008;59:29-53.

Een behandelbare ziekte…

- 8% (dag)klinisch
- 92% poliklinisch
- Detox ≠ behandeling

- E-health / blended
- Individueel
- Groep

Jellinek

Een behandelbare ziekte…

- Motiverende gespreksvoering
- Cognitieve gedragstherapie (CGT)
- 12 stappen behandeling
- Acceptatie en commitment therapie (ACT)
- Community Reinforcement Approach (CRA)
- Medicatie

- Diagnostiek en behandeling co-morbiditeit

Verslaving is een ziekte

- http://javierguzman.nl/#videography

- 38.15

Wat wordt het meest gebruikt in Nederland?

	Alcohol	Tabak
GEBRUIK ALGEMENE BEVOLKING (2018)		
- Percentage laatste-jaar-gebruikers 18+	80,4%	22,4%[I]
- Trend in gebruik	Gelijk	Daling (2014-2018)
- Internationale vergelijking	Boven gemiddelde	Beneden gemiddelde
GEBRUIK JONGEREN, SCHOLIEREN (2017)		
- Percentage laatste-maand-gebruikers, 12-16 jaar[II]	25,0%	7,8% (laatste maand[II])
- Trend (2003-2017)	Daling	Daling
- Internationale vergelijking, 15/16 jaar (2015)[III]	Boven gemiddelde	Beneden gemiddeld
AANTAL PROBLEEMGEBRUIKERS	2007-2009	2018
	82.400 (afhankelijk) 395.600 (misbruik)	±445.000[IV]
AANTAL CLIËNTEN VERSLAVINGSZORG (2015)		
Middel als primair probleem Middel als secundair probleem	29.374 4.575	809 3.136
- Trend (2006-2015)	Stabiel	Stijging
	Daling	Daling
	1.762[VI] (2015)	19.420 (2017)[VI]

https://www.trimbos.nl/kerncijfers/nationale-drug-monitor

	Cannabis	Cocaïne	Opiaten[I]	Ecstasy	Amfetamine	GHB	Slaap- en kalmerings-middelen
GEBRUIK ALGEMENE BEVOLKING (2018)							
Percentage laatste-maand-gebruikers 18+	4,6%	0,7%	Vrijwel geen	1,1%	0,5%	0,2%	6,5%
Percentage laatste-jaar-gebruikers 18+	7,5%	1,6%	Vrijwel geen	2,8%	1,1%	0,4%	10,2%
- Trend in gebruik[II]	Gelijk	Toename 2014-2018 (15-64 jaar)	Gelijk	Toename 2014-2018 (15-64 jaar)	Gelijk	Gelijk	Gelijk (2016-2018)
- Internationale vergelijking[III]	Gemiddeld	Boven gemiddelde	Laag	Boven gemiddelde	Boven gemiddelde	Onbekend	Onbekend
GEBRUIK JONGEREN, SCHOLIEREN (2015/2017)							
Percentage laatste-maand-gebruikers	4,7% (2017)	0,5% (2015)	0,3% (2015)	0,4% (2017)	0,6% (2015)	0,2% (2015)	-
- Trend (2003-2015/2017)	Daling (2003-2017)	Daling (2003-2015)	Daling (2003-2015)	Daling (2003-2017)	Daling (2003-2015)	-	-
- Internationale vergelijking, 15/16 jaar (2015)[IV]	Boven gemiddelde	Gemiddeld	Gemiddeld	Boven gemiddelde	Gemiddeld	Gemiddeld	Boven gemiddelde
AANTAL PROBLEEMGEBRUIKERS	**2007-2009**		**2012**				**2007-2009**
	29.300 (afhankelijk) 40.200 (misbruik)	Onbekend[V]	± 14.000	Onbekend	Onbekend	Onbekend	22.000 (afhankelijk) 35.000 (misbruik)
AANTAL CLIËNTEN VERSLAVINGSZORG (2015)[VI]							
Middel als primair probleem Middel als secundair probleem	10.816 4.501	7.295 6.138	9.093 2.053	122 359	1.794 742	837 167	581 803
- Trend (2006-2015)	Na stijging stabiel sinds 2011	Daling	Daling	Daling	Stijging	Stijging	Daling

https://www.trimbos.nl/kerncijfers/nationale-drug-monitor

Middel	Lifetime (ooit) %	Laatste jaar (recent) %	Laatste maand (actueel) %
alcohol	99,2	98,3	96,0
tabak	80,1	68,8	58,0
waterpijp	75,1	32,2	7,1
e-sigaret[1]	23,8	11,4	3,7
Drugs			
cannabis	75,5	52,8	32,1
ecstasy	55,1	46,2	21,6
lachgas	53,5	37,3	10,6
speed (amfetamine)	33,4	25,1	12,2
cocaïne	32,5	24,5	12,4
4-fluoramfetamine (4-FA/4-FMP)	29,2	24,5	9,9
truffels	20,8	10,3	1,7
ketamine	17,3	12,3	5,3
ritalin	16,8	9,0	4,1
GHB/GBL[2]	13,8	7,5	3,0
2C-B[1]	14,8	9,5	2,7
paddo's	9,7	2,1	0,4
LSD	5,6	3,0	0,7

Het grote uitgaansonderzoek 2016, Trimbos
https://assets.trimbos.nl/docs/da0f3e40-3ad6-498d-852c-9d59105a85c2.pdf

Wat voor patiënten zien wij

- 36% 21-35 jaar
- 36% 36-50 jaar
- 78% man

- Hoofddiagnose?

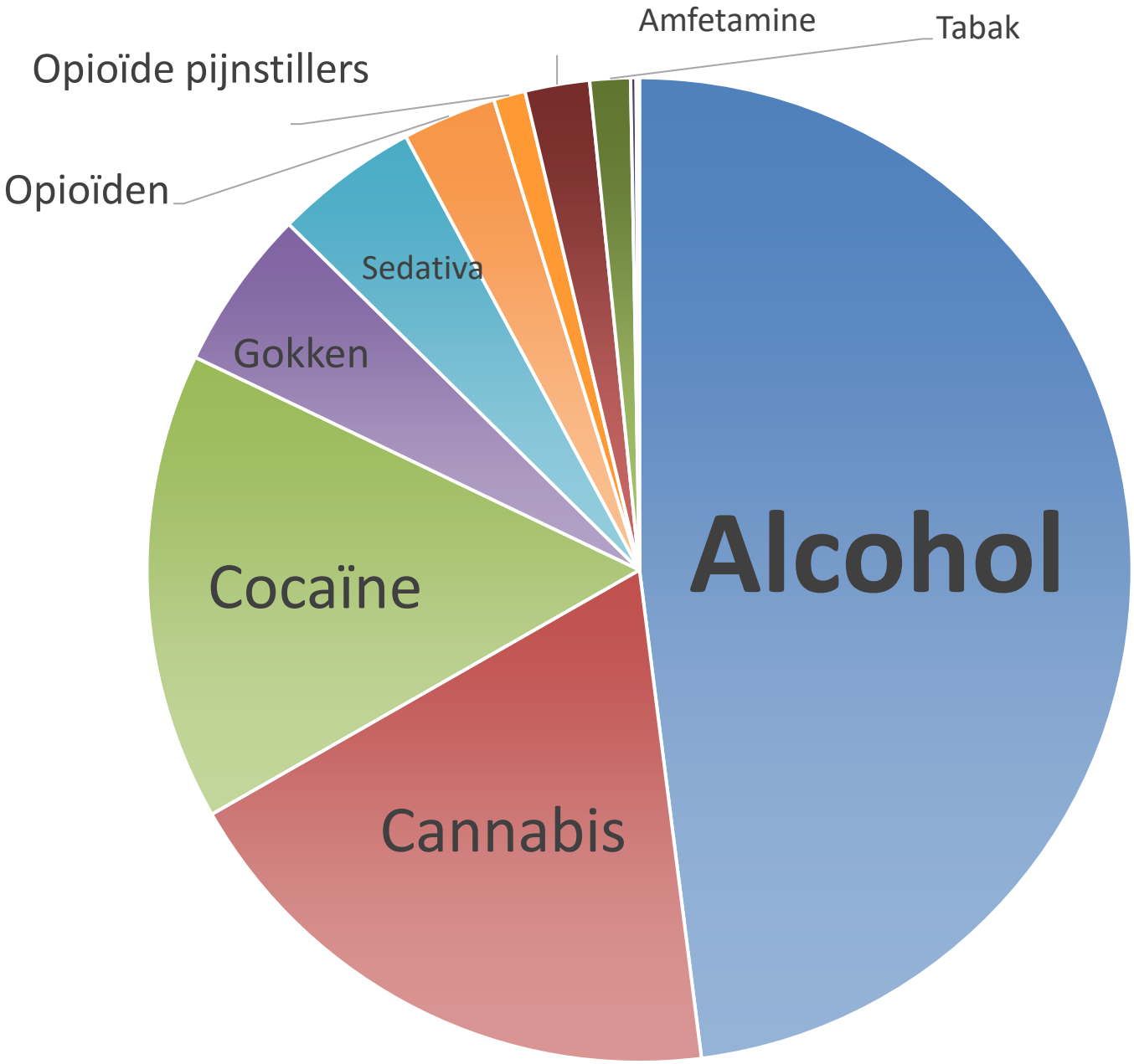

Hoofddiagnose nieuwe aanmeldingen Jellinek totaal eerste half jaar 2018

Verdeling primaire problematiek jongeren in de verslavingszorg (2015)

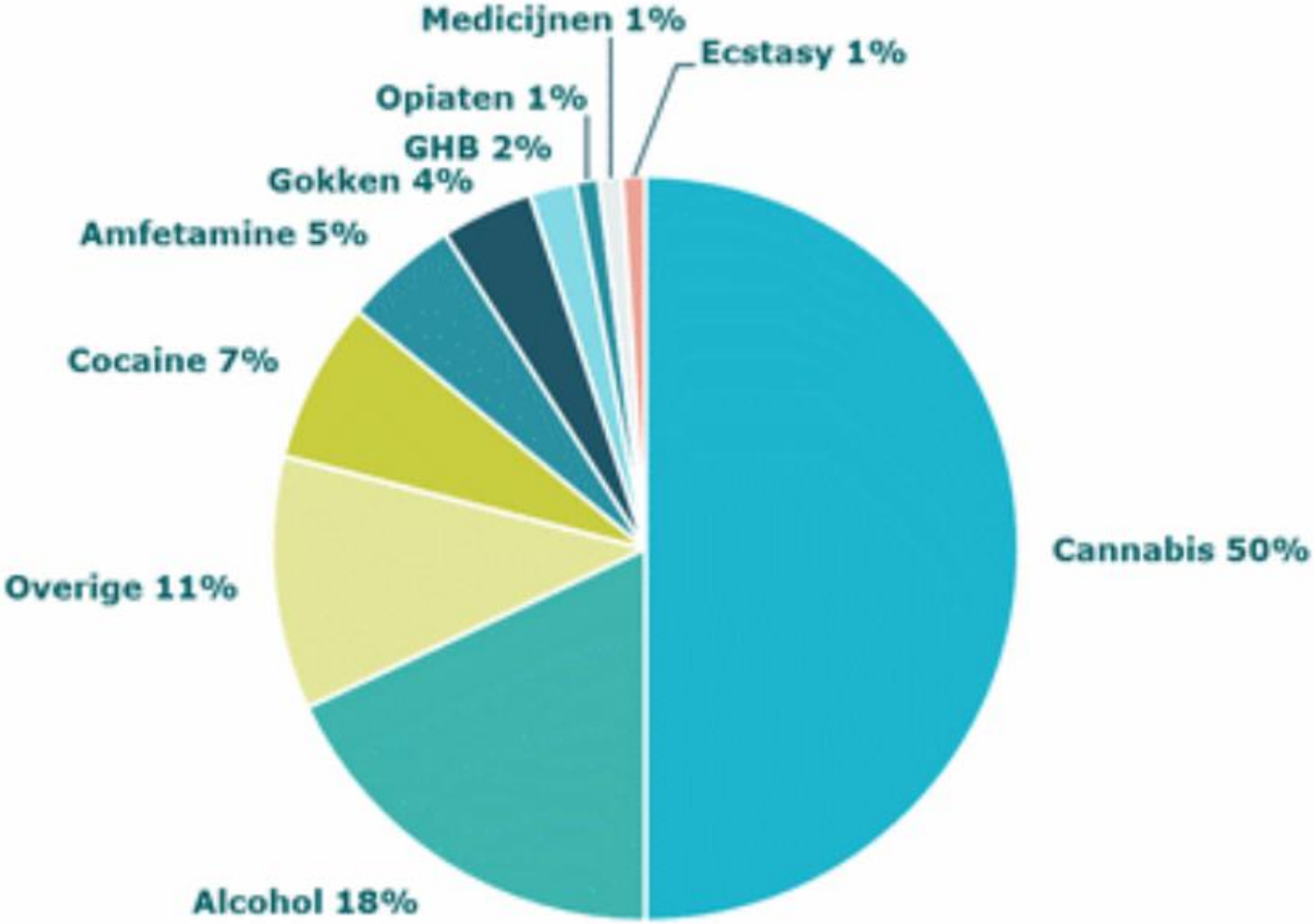

Landelijk Alcohol en Drugs Informatiesysteem (2016)

Stoornis in het gebruik van

- Vaker en meer gebruiken dan het plan was.
- Mislukte pogingen om te minderen of te stoppen.
- Gebruik /herstel kosten veel tijd.
- Sterk verlangen om te gebruiken
- Tekortschieten op het werk, school of thuis.
- Blijven gebruiken ondanks problemen in het relationele vlak

http://www.jellinek.nl/vraag-antwoord/wanneer-ben-je-verslaafd-aan-alcohol-of-drugs/

Stoornis in het gebruik van

- Opgeven van hobby's, sociale activiteiten of werk
- Doorgaan met gebruik ondanks gevaar
- Doorgaan met gebruik ondanks wetenschap dat het gebruik lichamelijke of psychische problemen met zich mee brengt of verergert
- Tolerantie
- Onthoudingsverschijnselen

http://www.jellinek.nl/vraag-antwoord/wanneer-ben-je-verslaafd-aan-alcohol-of-drugs/

DSM-V, 11 criteria

- 2-3 criteria: *milde* stoornis
- 4-5 criteria: *gematigde* stoornis
- ≥ 6 criteria: *ernstige* stoornis

http://www.jellinek.nl/vraag-antwoord/wanneer-ben-je-verslaafd-aan-alcohol-of-drugs/

Een middel is meer verslavend bij:

- Hoge potentie
- Korte T-max
- Korte T-½
- Makkelijke verkrijgbaarheid

- Toedieningsroute

Gebruikswijzen

- Slikken
- Roken (basen, chinezen)
- Snuiven
- Spuiten
- Vapen
- ….etc

Eenheden

- Standaardglas alcohol: 12 ml/10 gram alcohol
- 250ml bier
- 100ml wijn
- 35ml sterke drank

http://www.psychewijzer.be/2#.VVNlXI7tmko

http://www.jellinek.nl/vraag-antwoord/hoeveel-alcohol-bevat-een-glas-bier-wijn-of-sterke-drank/

“Straattaal”

- Dopje
- Buisje
- Bolletje
- Streepje
- Vitamine K
- Speedball
- Slammen
- Tina
- Crack
- Miauw miauw
- G
- Keta
- Ice

Indirecte signalen

- Veelvuldig spreekuurbezoek
- Onduidelijke of onverklaarbare klachten
- Maag-darmproblemen
- Psychosociale of psychische problemen
- Regelmatig trauma’s
- Seksuele problemen
- Aanwijzingen voor huiselijk geweld
- NB: benzodiazepinen

www.nhg.org/standaarden/volledig/nhg-standaard-problematisch-alcoholgebruik

Bespreekbaar maken

- Vraag toestemming
- Toon begrip en acceptatie
- Stel open vragen
- Vermijd discussie.
- Stimuleer de patiënt om na te denken over de voordelen van verandering
- Doorvragen bij weerstand
- Neutrale samenvatting
- Vraag toestemming voor een vervolggesprek.

Hulpmiddelen

- Cut down
- Annoyed
- Guilty
- Eye-opener
- CAGE-AID: Adapted to Include Drugs

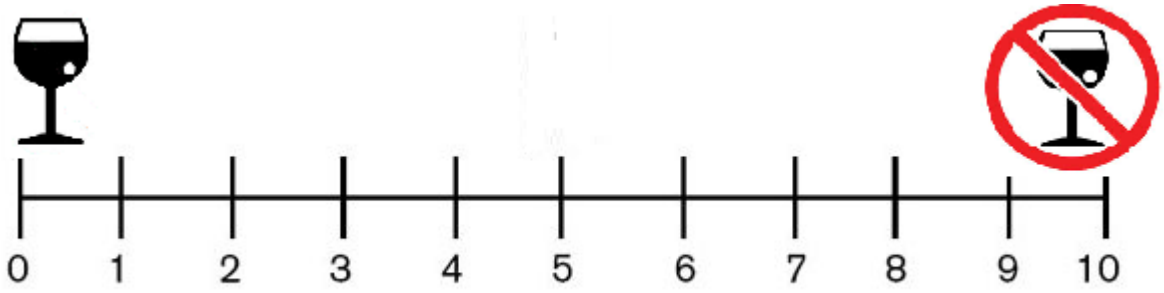

Ewing JA. Detecting alcoholism. The CAGE questionnaire. *Jama.* 1984;252(14):1905-1907.

Wat is er allemaal aan hulp zonder dat iemand verwezen hoeft te worden?

www.minderdrinken.nl

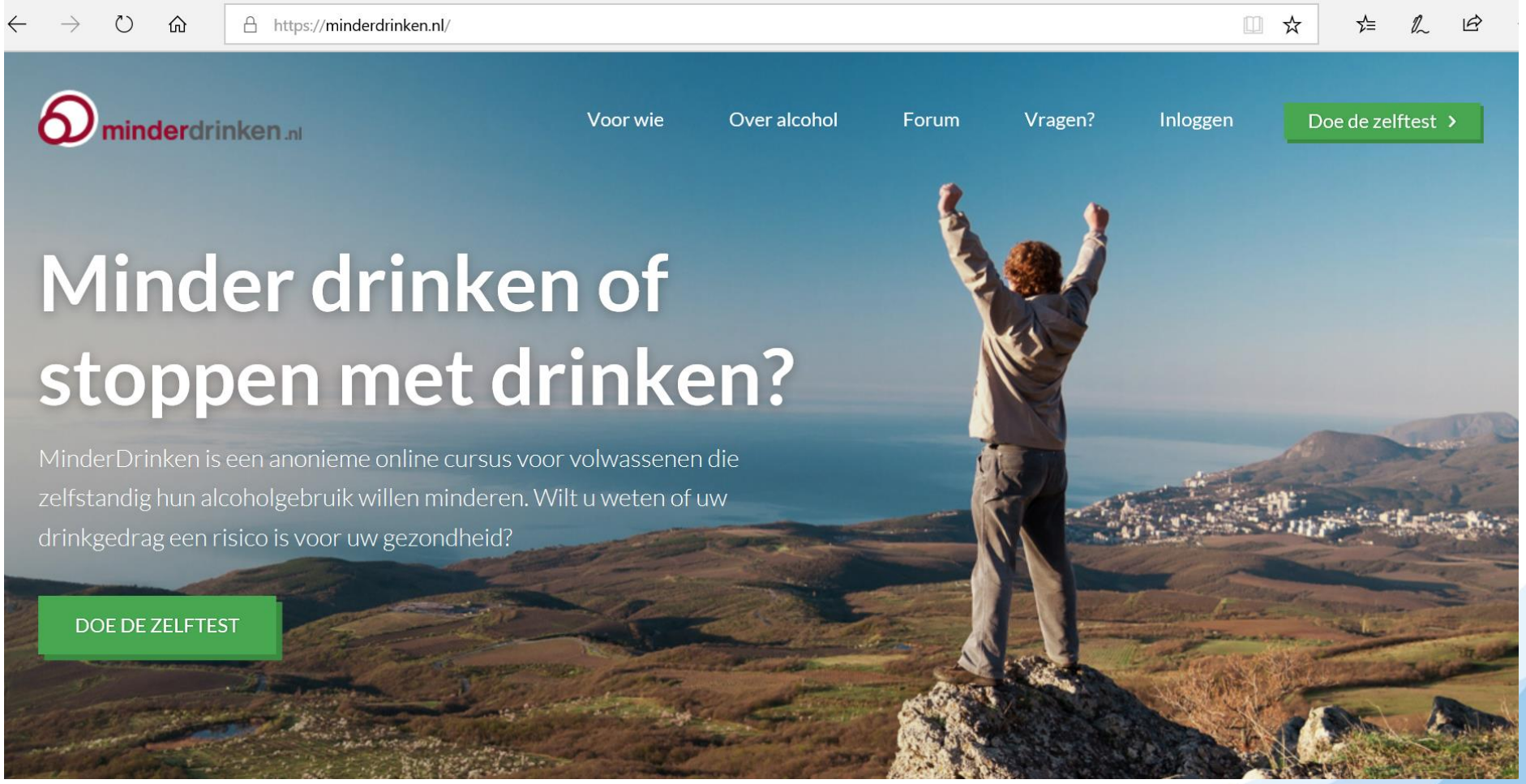

Jellinek

Jellinek Online Zelfhulp

Voor iedereen die via internet anoniem en zelfstandig wil stoppen of minderen met alcohol, cannabis, cocaïne, gokken en tabak.

Zelfhulp alcohol	Zelfhulp tabak	Zelfhulp gokken	Zelfhulp cannabis	Zelfhulp cocaïne
Geschikt voor mij?	Geschikt voor mij?	Geschikt voor mij?	Geschikt voor mij?	Geschikt voor mij?

www.samennuchter.nl

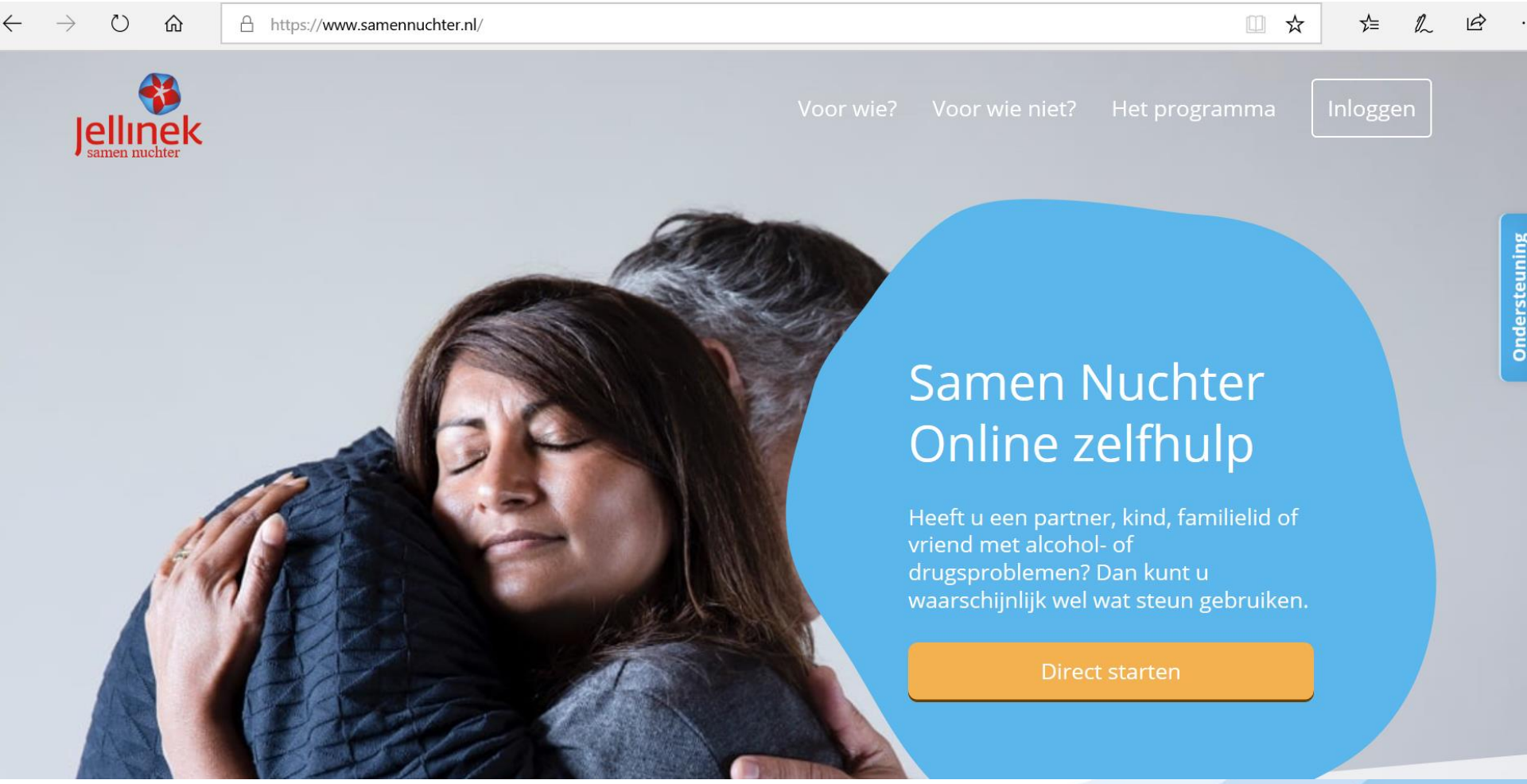

Zelfhulpgroepen

- www.aa-nederland.nl
- www.aa-netherlands.org

- www.al-anon.nl

- https://na-holland.nl/
- https://ca-holland.nl/

Jellinek

Dé expert op het gebied van verslaving

Wat kan Jellinek Preventie betekenen voor professionals in de zorg?

Problematisch alcohol-, drugsgebruik, gamen, gokken of chronisch gebruik van medicijnen is altijd het resultaat van een combinatie van factoren. Ook als professional in de zorg krijgt u op verschillende manieren te maken met middelengebruik. U vervult een belangrijke rol in vroegsignalering, bespreekbaar maken en motiveren en de doorverwijzing van patiënten.

Jellinek Preventie kan de praktijk ondersteunen in de zorg voor patiënten met risicovol en problematisch genotmiddelengebruik. Er kan gebruik gemaakt worden van effectieve interventies die ondersteunend zijn voor professionals, patiënten en naasten.

In deze folder leest u meer over ons aanbod.

Aanbod voor professionals in de eerstelijns zorg

Een gemiddelde huisartsenpraktijk telt circa 200 probleemdrinkers, mensen die langdurig veel drinken en daardoor lichamelijk en psychisch minder goed functioneren en problemen krijgen op het werk en in hun relaties. Slechts bij een klein gedeelte wordt dit herkend. Dat terwijl vroegtijdig ingrijpen gezondheidswinst oplevert en verergering van problemen helpt voorkomen.

De drempel om hulp te vragen blijkt vaak hoog. U als zorgprofessional kunt helpen de drempel naar zorg te verlagen en zo de gezondheid van patiënten te verbeteren.

Fris uw beleid op

Loopt u in uw huisartsenpraktijk of zorginstelling tegen overmatig en/of problematisch middelengebruik aan?
U kunt altijd bij ons terecht voor intercollegiaal overleg (zie 'contact'). Jellinek ondersteunt ook bij het ontwikkelen, implementeren of opfrissen van beleid.

Train uw personeel

Door middel van deskundigheidsbevordering worden professionals getraind in de omgang met signalen van overmatig middelengebruik. Met als doel: het vergroten van kennis, het leren signaleren van overmatig alcohol- of middelengebruik én het kunnen aangaan van een gesprek hierover. Uiteraard aansluitend op, en met inbreng vanuit, de eigen praktijk.

Trainingen van Jellinek zijn veelal geaccrediteerd en met optionele inzet van een trainingsacteur.

Wist u dat...
Sommige gemeenten contractafspraken hebben met Jellinek Preventie? Is dat het geval, dan kunnen we de meeste interventies kosteloos aanbieden.

Online hulpmiddelen

Speciaal voor praktijkondersteuners is er een informatieve website rondom middelengebruik. Pohverslaving.nl wijst de weg naar verschillende concrete tips, tools en interventies. U vindt er ook gratis geaccrediteerde e-learnings op dit thema. Zoals de e-learnings 'Problematisch middelengebruik' en 'Gokproblematiek'.

Kent u...
de richtlijn van de Nederlandse gezondheidsraad over alcohol-gebruik? Deze zegt: Drink geen alcohol of in ieder geval niet meer dan één glas per dag.

Aanbod voor uw patiënten

Jellinek Preventie biedt diverse gratis en laagdrempelige interventies voor patiënten.

Online (begeleide) zelfhulp

Met de gratis Jellinek Online zelfhulp kan het gebruik van alcohol, tabak, cannabis, cocaïne en gokken zelfstandig en anoniem worden aangepakt. Onderzoek heeft aangetoond dat Online Zelfhulp deelnemers helpt om hun gebruik te veranderen en de kwaliteit van leven te verbeteren.

Met de begeleide Online Zelfhulp Alcohol kan de POH GGZ de voortgang van patiënt in het online programma volgen. De begeleide variant van de zelfhulp biedt zelfmanagement met lichte ondersteuning van de POH GGZ.

Middelen Meter App

Uw patiënt krijgt meer inzicht in zijn of haar middelengebruik en maakt meer bewuste keuzes. De app is geschikt voor het bijhouden van alcohol, sigaretten, cannabis, slaap- en kalmeringsmiddelen. De app is anoniem en veilig. Download de app via de appstores.

Wist u dat...

- Eenzaamheid een belangrijke reden kan zijn om overmatig alcohol te gebruiken.
- Een groot deel van de 55-plussers die overmatig drinkt, gebruikt daarnaast ook medicatie zoals slaapmedicatie en kalmeringsmiddelen.
- Dat 55-plussers de schadelijkheid van alcohol onderschatten.

IkPas

Deze landelijke campagne is gericht op bewustwording rond alcoholgebruik. Patiënten en professionals worden uitgedaagd om 30 of 40 dagen geen alcohol drinken en zo gewoontegebruik te doorbreken.

Meer informatie over meedoen aan de IkPas campagne en promotiematerialen voor de huisartsenpraktijk vindt u op ikpas.nl of via Jellinek Preventie.

Moti55

Uit onderzoek is gebleken dat een deel van de groep 55-plussers relatief vaak en veel alcohol drinkt. Moti 55 is een individueel gesprekkentraject voor personen vanaf 55 jaar die kritisch willen kijken naar hun eigen alcoholgebruik of hun alcoholgebruik willen minderen. Voor MOTI 55 is geen verwijzing nodig en deelname is gratis. Aanmelding kan via moti55@jellinek.nl

Aanbod voor naastbetrokkenen

Familie, partners, ouders en kinderen van iemand met een verslavingsprobleem ervaren vaak veel stress. Dit kan leiden tot psychische en somatische klachten. Daarnaast spelen naasten een belangrijke rol in het motiveren om hulp te zoeken.

Het Jellinek programma Sterk Ernaast biedt ondersteuning aan naastbetrokkenen in de vorm van trainingen, cursussen en themavonden. Ook individueel advies is mogelijk. Het actuele aanbod is te vinden op jellinek.nl/sterkernaast. Voor vragen of aanmelden: sterkernaast@jellinek.nl.

Er is ook een speciaal aanbod voor kinderen van ouders met een verslaving en/of met psychische problematiek (KOPP KVO). Het actuele aanbod van KOPP KVO is te vinden op jellinek.nl/koppkvo. Voor vragen kunnen patiënten mailen naar koppkvo@jellinek.nl.

Vraag advies of consult aan als professional

Heeft u als huisarts of praktijkondersteuner vragen over middelengebruik of verslaving? Komt u niet verder in een bepaalde casus? U kunt met Jellinek contact opnemen voor intercollegiaal overleg.

Ook uw patiënt kan ons bellen en/of langskomen voor advies en informatie

Heeft een patiënt vragen of zorgen over middelengebruik, gamen of gokken? Dan bieden we vrijblijvend en kosteloos een adviesgesprek. Hierin inventariseren we samen met de patiënt de situatie en geven advies over het gebruik en de vervolgmogelijkheden.

Contact

Heeft u interesse in, of over vragen over, ons aanbod?
Neem vrijblijvend contact met ons op en vraag naar de afdeling Preventie

Bel het Jellinek Expert Team:
088 - 50 51 220
Maandag t/m vrijdag
9:00 – 11:00 en 15:00 – 17:00
(Vraag naar preventie)

Bekijk onze website:
jellinek.nl
Mailen kan naar:
preventie@jellinek.nl
(voor Amsterdam en Gooi & Vechtstreek)
preventieutrecht@jellinek.nl
(voor Utrecht en Amersfoort)

Jellinek

Informatie/overleggen/consultatie

- Centrale aanmelding Arkin 088 505 1202
- Jellinek Expert team: bureaudienst arts/psycholoog 088 505 1220
- Loes.hanck@jellinek.nl / 020 5901584
- www.jellinek.nl
- www.erowid.nl

Jellinek

Dank voor uw aandacht

Onderdeel van Arkin